

ҚАЛБ САРҲИСОБИ

Эй сен, латиф дўст, бу сенга
Умрим китобидир,
Балки китоб эмас, умру,
Қалб сарҳисобидир.

Бир шаҳр номи Ибтидо,
Бир шаҳр Интиҳо,
Жонимда икки шаҳр аро
Йўл изтиробидир.

Сен ким эдинг, ким бўлдинг, эй,
Дил, деб сўрайди дил.
Шеър асли дил саволига
Дилнинг жавобидир.

Ёшимни сўрмангиз, не тонг,
Кўнглим йигит эса,
Эркин Ватан ёши менинг
Ёшим ҳисобидир.

ТОНГ ЛАВҲАСИ

*Уфқларга қўйиб гулдаста,
Тог ортидан кўтарди-да бош,
Пастга боқди чўққидан аста
Олтин қалам тутган бир наққош.*

*Ҳар нуқтага сайқал бериб у,
Водий узра чизди зар лавҳа.
Сўнг қуёш деб имзо чекди-ю,
Тонготар деб қўйди сарлавҳа.*

1956

КАМТАРЛИК ҲАҚИДА

*Гарчи шунча мағрур турса ҳам,
Пиёлага эгилар чойнак.
Шундай экан, манманлик нечун,
Кибру ҳаво нимага керак?*

*Камтарин бўл, ҳатто бир қадам
Ўтма гурур остонасидан.
Пиёлани инсон шунинг-чун
Ўпар доим пешонасидан.*

1956

СЕВГИ

Ўн саккизга кирмаган ким бор,
Богингдан гул термаган ким бор.
Сен ҳақингда ёзиб тўрт сатр,
Сирдошига аста кўрсатиб,
Кўшни қизга бермаган ким бор.

Дастлаб ҳар ким қалам олган он
Ёниб сени куйлар бегумон.
Маскан қуриб ҳар бир кўнгилдан,
Ошиқларни қолдириб тилдан,
Шоирларни қилурсан бийрон.

Тушдим чоғи мен ҳам домингга,
Эзгу ҳислар бахш этдинг менга,
Ҳаётимга зар лавҳа бўлдинг,
Илк шеъримга сарлавҳа бўлдинг,
Хаёлларим улфатдир сенга.

Юрагимда ҳис этдим қанот,
Тилсим каби очилур ҳаёт,
Висолдаги дамларим ширин,
Ҳижрондаги гамларим ширин,
Кулиб боқар менга коинот...

Ўн саккизга кирмаган ким бор,
Богингдан гул термаган ким бор...

ПЎЛАТ

*У даставвал ойболта бўлди,
Сўнг замбарак бўлиб қуйилди.
Қилич ҳам у,*

милтиқ

ва наган,

*У бомба ҳам бўлиб портлаган.
Лекин олган жаҳонни фақат
Перо бўлиб қуйилгач пўлат.*

1959

*То тирикдирки табиат,
То қуёш сочгайки нур,
Уч эгиз бордир тушунча,
Уч бу сўз ёндош бўлур:
Моҳиру меҳру маҳорат,
Олиму илму амал,
Ошиқу ишқу машаққат,
Шоиру шеърү шуур.*

1961

ШОИР УМРИ

(пародия)

*«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан.
Шеърият кўкида тик парвоз этдим,
Парвозим баланддир учқур лочиндан».*

САЙЁР

*«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан».
Қанча қогозларнинг бошига етдим
Ва лекин Лермонтов чиқмади мендан.*

*Дўстларим, ортиқча камтарлик нега,
Келажак ўн йилни кўрдим олдиндан.
Вақт келар, етарман Пушкин ёшига,
Ўшанда... Пушкин ҳам чиқмайди мендан.*

1961

ТЕРАНЛИК

Шоира ЗУЛФИЯга

Теранликни қидирмадим уммонлардан,
Инсонлардан топдим уни, инсонлардан.
Теранлик бу — нур ёгилган юзлардадир,
Теранлик бу — ўйчан боққан кўзлардадир,
Теранлик бу — айтилмаган сўзлардадир.
Майингина чимирилган қошлардаги,
Нуқра-нуқра қиров қўнган сочлардаги,
Бўронларда эгилмаган бошлардаги
Теранликнинг таърифига сўз бормикан?..
Машъум йиллар дилга солган озоридан,
Оналарнинг ҳасратидан, оҳ-зоридан
Одамларнинг юрагида уммони бор,
Уммонларнинг сокинлиги, тўфони бор.
У йилларнинг зилзиласи кўкракларда,
Машъум уруш доғи ҳали юракларда.
Ҳассос қалбдан оққан энг пок тилакларда,
Умидларда ҳаёт қадар теранлик бор,
Кўнгилдаги сабот қадар теранлик бор.
Теранликни қидирмадим уммонлардан,
Инсонлардан топдим уни, инсонлардан.

1961

САМАРҚАНД КЕЧАСИ

*Мунажжим тасбеҳидан тўкилган доналардек
Осмон узра сочилиб ярқирайди юлдузлар.
Ой шамъу теграсида учган парвоналардек
То саҳар жавлон уриб парпирайди юлдузлар.*

*Қаддини камон этиб, юзда табассум изи,
Кеча сукунатиға қулоқ тутар янги ой.
Ногаҳон эшитилса чақалоқнинг йигиси,
Яна бир Улугбек деб ўйлаб қолди, ҳойнаҳой.*

*Самарқанд юлдузлари лаълимикан, дурдона,
Нақш олмалар сингари териб олгим келади.
Ҳар бири сўйлар экан қадимдан бир афсона,
Саҳаргача кўз юммай қулоқ солгим келади.*

*Ана Хулкар — етти қиз имлар мени йироқдан,
Ойдин кўчалар бўйлаб шуълаларда оқурман.
Улугбек қадам қўйган бу муқаддас тупроқдан,
Улугбек нигоҳ тиккан юлдузларга боқурман.*

*Бу кеча кўк уммони машъалларга тўлуғдур,
Ҳилолга қўнган юлдуз сузар гўё елканда.
Қадимий шаҳрим узра кезаман, дилда гурур,
Юлдуз тўла осмонни кўтарганча елкамда.*

1961

*Ой фонусин кўтарди осмон,
Юлдузчалар бўлди парвона.
Сайр этайлик, кел, бирга, жонон,
Кўнглим сени истар ягона.*

*Кўлларимдан тут ўзинг, дилбар,
Ойдин йўлга етакла мени.
Ошиқ бўлиб, ишон, шунчалар
Севмагандим ҳеч қачон сени.*

*Ажаб, ортиқ сармастман букун,
Кўкрагимга сиққудай олам.
Бу кун лим-лим тўлмиш лолагун
Ишиқ майига кўнгил пиёлам.*

*Кел, юлдузлар тўшалган йўлдан
Етакласин бизни муҳаббат.
Ғамларингни чиқар кўнгилдан,
Шод кунларни эслайлик фақат.*

*Сайр этайлик, кел, бирга, эркам,
Рози кетсин биздан умрбод —
Шодлик учун яралган олам,
Севмоқ учун берилган ҳаёт.*

1961

КИМНИ ЭТМАС БУ КҮНГИЛ ШАЙДО

Дунё экан...

Ишқ деган савдо

Борми фақат менинг бошимда?!

Кимни этмас бу кўнгил шайдо,

Ким шеър ёзмас менинг ёшимда?!

Севги илк бор тушди-ю қалбга

Ҳаётимнинг бўлди мазмуни.

У қўлимга тутқазиб қалам,

Кўзларимдан олди уйқуни.

Олди бутун фикру хаёлим,

Кетди дилдан ором, ҳаловат.

Севги бутун боримни олиб,

Шеър завқини қолдирди фақат.

Борлиқ олам кўзимга минг-минг

Гўзалликка тўлиб кўринди.

Гуллар менга ошиқ булбулнинг

Шеър дафтари бўлиб кўринди...

Айб этмангиз,

Дўстлар, бу савдо

Борми фақат менинг бошимда?

Кимни этмас бу кўнгил шайдо,

Ким шеър ёзмас менинг ёшимда?!

1961

АСАБЛАР

*Асаблар,
Асаблар,
Асаблар...
Сабабсиз сочилган газаблар,
Гуноҳсиз чекилган азоблар.
Кўз ёшлар...
Барига сабаблар
Асаблар, асаблар, асаблар.*

*Асаблар кимларни қулатмас,
Асаблар уйқуни йўлатмас,
Қалбни ҳеч шодликка тўлатмас,
Одамзод темирмас, пўлатмас!
Асаблар кимларни қулатмас!..*

*Асабга сўз берманг, одамлар,
Ғазабга йўл берманг, одамлар,
Умр-ку шунчалар қисқадир,
Шуни ҳам қилмаймиз биз қадр.
Асабга сўз берманг, одамлар,
Азобга йўл берманг, одамлар!*

1962

ЧУМОЛИ

*Ғайрат камарини белига боғлаб,
Ўзидан каттароқ чўпни ортмоглаб,
Манзилга тез етмоқ ёлғиз хаёли —
Сўқмоқ йўлдан борар
Чумоли.*

*Атрофига боқмас, ишлар узун кун,
Кўпнинг хирмониға қўшмоқ учун
дон...*

*Йўқ,
Одам аждоди бўлмаган маймун,
Чумолидан тарқалган инсон.*

1962

АЗГАНУШ

Арман қизига

Кўрдиму лол бўлди ақлим, ўнгмиди бу ёки
туш,
Бўлса ҳам ўнг, ё сени кўргач, бошимдан
учди ҳуш.
Сен баланд тоғ узра эрдинг мисли оҳу ёки
қуш,
Ёлвориб мен пастда дердим: бир нафас
ёнимга туш.
Азгануш, ҳой, Азганушим,
Азганушжон, Азгануш.

Сен хаёлнинг бир дамилик жилвасиму
чинмидинг,
Ё газалларда битилган «ул париваш»
сенмидинг.
Орази гул, сочи сунбул, бир тани
сийминмидинг,
Балки Ширин Ширин эрмас, сен ўзинг
Ширинмидинг?
Азганушим,
Азганушжон, Азгануш, ҳой,
Азгануш.

325792

Ўсма қўйдингму қошингга, бунчалар тим
қорадир,
Билмадим, бу қошларингдан қанча диллар
порадир,
Раҳм қилгил, битта ўзбек шунчалар
ёлворадир,
Туш ўзинг, ё айт, ёнингга қайси йўлдан
борадир?

Азганушжон,
Азгануш, ҳой, Азганушим,
Азгануш.

Боқ, бу тоғлар ортида бир ўлка бордир
кўп йироқ,
Мен қанотли йўлчига бу бир нафаслик
йўл бироқ,
Юр, париваш, мен билан юр, борми сенда
иштиёқ?
Гул тутарман сенга сўлмас ул чамандан
бир қучоқ.
Азганушим, Азганушжон,
Азгануш, ҳой, Азгануш.

ФУЗУЛИЙ ҲАЙКАЛИ ҚОШИДА

Еллар, бир дақиқа тўхтанг эсишдан,
Сернаво булбуллар, сайраманг бир оз.
Карбало даштида яёв кезишдан
Чарчаб тин олмоқда Фузулий устоз.
Денгиз, тўлқинларинг урма

қиргоққа,

Шоир ўйларига бермагил халал.
Устоз юрагида шеър тугилмоқда,
Дунёга келмоқда бир мунис газал:
«Сабо, агёрдан пинҳон гамим

дилдора изҳор эт,

Хабарсиз ёрими ҳоли харобимдан

хабардор эт,

Кўнгил, гам гунларин танҳо

кечурма, иста бир ҳамдам,

Ажал хобиндин афгонлар чекиб

Мажнунни бедор эт».

Япроқлар тебранар шеър мақомига,

Чечаклар жимгина эгиб турар бош.

Мармар сарҳовузнинг кумуш жомига

Шоир кўзларидан оқиб тушар ёш.

Боку богларига чўкмоқда оқшом,

Денгиз мавж уради товланиб зарҳал.

Шоир юрагидан тошганда илҳом,

Ёш билан қуюлиб келади газал:

Менинг шоирлигим ёлгондир,

аммо

Фузулий шеърига ошиқлигим рост.
Мажнундек беором бўлиб қолганим
Сарсари югурган тўлқинлар айтсин,
Кечалар уйқусиз шеър ёд олганим
Тонгги уфқдаги ёлқинлар айтсин;

«Шифои васл қадрин ҳажр ила бемор
ўландан сўр,
Зулоли шавқ-завқин ташнаи дийдор
ўландан сўр.
Кўзи ёшлуларинг ҳолин на билсун
мардуми гофил,
Кавокиб сайрини шаб то саҳар бедор
ўландан сўр».

Еллар, бир дақиқа тўхтанг эсишдан,
Сернаво булбуллар, сайраманг бир оз.
Карбало даштида яёв кезишдан
Чарчаб тин олмоқда Фузулий
устоз.

Денгиз, тўлқинларинг урма қиргоққа,
Шоир ўйларига бермагил халал.
Устоз юрагида шеър тугилмоқда,
Дунёга келмоқда янги бир газал.

ХОТИРА

*Дўстим,
Хотирангдан қилма шикоят,
Ёддан чиқармоқ ҳам яхши одатдир.
Ёддан чиқармоқ ҳам бир саодатдир,
Унутмаслик дарди огир ниҳоят.*

*Вақтида унутсанг,
Ором топар жон,
Қалб кўтариб юрмас ортиқ жафони.
Мана мен,
Йилларки, бир бевафони
Эсдан чиқаролмай куяман ҳамон.*

1963

ТҮҮРТЛИК

Толиб ЙҮЛДОШга

Шеърнинг сози — тўрт сатр,

Тўрт ажойиб — зўр сатр.

Шоир одам ўзини

Тўрт сатрда кўрсатур.

1963

БИР ТОМЧИ ЁШ

*Чўққидан бир кичик тош юмаласа,
Тогни қулатгудек сурон қилади.
Кўзингдан бир томчи ёш юмаласа,
Тогдай юрагимни вайрон қилади.*

*Агар кўксим узра қуласа бирдан,
Тутмоққа қодирман тоғлар тошини.
Ҳайҳот, кўтаролмам киприкларингдан
Узилган бир қатра қайғу ёшини...*

1964

БОШ ТЕБРАТАР СОАТ КАФГИРИ...

*Бош тебратар соат кафгири,
Дер: қадримни билмас одамлар.
Секундларим гавҳар ҳар бири,
Нега парво қилмас одамлар?!*

*Бош тебратар соат кафгири,
Шошил, одам, ўтмоқдадир он.
Ҳар нарсанинг бўлар охири,
Бош тебратиб қолма сўнг, инсон!*

1964

*Болаларни шайтонлардан қўрқитмангиз,
Бобов келди, деб кўрпага беркитмангиз,
То улгайиб, дуч келганда «бобов»ларга,
Ўхшамасин итдан қўрққан соқовларга.*

*Болаларни шаддодликка ўргатмангиз,
Раҳмсизлик, бедодликка ўргатмангиз.
То улгайиб, дуч келганда инсонларга,
Ўхшамасин андишасиз шайтонларга.*

1964

САДОҚАТ

*Кекса қайрагочнинг
Илдизин очиб,
Тортдилар қўш арқон солиб белидан.
Лекин у тупроққа панжасин санчиб,
Сира қўзгалмасди
Унган еридан...
Ниҳоят, гурс этиб ерга қулади,
Бутаб, сўнг кўтариб кетдилар,
бироқ —
У ўз панжасида олиб жўнади
Яшаган еридан
Бир сиқим тупроқ.*

1964

КУЙ АВЖИДА УЗИЛМАСИҢ ТОР

*Куй авжида узилмасин тор,
Шеър ярмида синмасин қалам.
Яшаб бўлмай умрини зинҳор
Бу дунёдан кетмасин одам.*

*Қўлдан тушиб синмасин қадаҳ,
Лаб текканда тўкилмасин май.
Тўхтамасин уриб турган қалб,
Бошлаб қўйган қўшиги битмай.*

1964

ЮЛДУЗ

*Сарлавҳасин топмай гоҳида
Шеърим узра қўяман юлдуз.
Посбон бўлсин шеърим бошида
Ўша юлдуз
кечаю кундуз.*

*Зухро каби ярақлаб турсин
Тунлар ўзим
юмганда кўзим.
Ҳеч сўнмасин, чарақлаб турсин,
Сўнганда ҳам менинг юлдузим.*

1964

ШЕЪР ВА ШАХМАТ

*Катак қозоздаги тўрт йўл шеър каби
Шахмат доналари саф чеккан қатор.
Найзадор филию шаҳсувор аспи,
Тугбардор фарзини ҳужумга тайёр.*

*Шахматни шеър билан қиёс айладим,
Билимдон ўқувчим, қилма эътироз.
Шеър ахир эмасми шахматдек қадим,
Шахматда йўқми ё шеърий эҳтирос.*

Гўзаллик,

нафосат,

кураш ва санъат

*Шеър ила шахматга азалий удум.
Минг йиллик умрида улар бешафқат
Доимо шоҳларга бошлаган ҳужум.*

*Шахмат кўп ўйналган, шеър кўп ёзилган,
Одатий юришлар ҳаммамизга ёд.
Боболар ўйнаган усуллар билан
Улар набирасин қилиб бўлмас мот.*

Ўйин, эрмак эмас

шеър ҳам, шахмат ҳам —

Ақллар кураши, туйгулар жанги.

*Бу жангда қўйилган ҳар битта қадам
Одилу ҳақ бўлсин,
Гўзал ва янги.*

*Мен орзу қиламан,
Тўрт йўл шеър битиб,
Элга манзур қилсам ақалли бир бор,
Шахматни илк бора ихтиро этиб
Қувонган ҳиндидек эдим бахтиёр.*

*Шахмат абадийдир,
Шеър абадий.
Юриш тугамас-у сўз бўлмас тамом.
Шахмат тахтасида,
Шеър майдонида
Ғоялар кураши этади давом.*

1964

КЕЧА ВА КУНДУЗ

*Ёруг дунё бор зиёсин тенг
Тақсим этган кеча, кундузга.
Нур қадрига етмай тун, уни —
Сочди ойга, минглаб юлдузга.*

*Шундан ойнинг юзи дог экан...
Юлдузлар ҳам худди мунчоқ ёш...
Кундуз эса барча нуридан
Яратибди биргина қуёш.*

1965

УЧИ ТУГУК ДАСТРҰМОЛ

Қўшним ишга кетаётир саҳарлаб,
Бир қўлида учи тугук дастрўмол.
Ё ректорга айтмоқчидир муҳим гап,
Кечқурунга гўшт керакдир эҳтимол.

Ким билади, балки зарур киритмоқ
Илмий кенгаш қарорига янги банд,
Ё дўстига қилмоқчидир қўнгироқ,
Олмоқчидир болаларга хўрозқанд.

Балки... яна бошқа минг бир хил сабаб,
Унутмасин деб паришон бу хаёл,
Қўшним ишга кетаётир саҳарлаб,
Бир қўлида учи тугук дастрўмол.

Шошма, дўстим, барча ишинг битади,
Битмас иш йўқ, ошиқмасин юрагинг.
Инсон умри ахир елдек ўтади,
Бош кўтариб атрофингга қарагин.

Қара, баҳор сеп ёзибди оламга,
Қара, гунча гул шохини эгибди.
Ясанишни унутмай деб байрамга,
Балки у ҳам рўмолчасин тугибди.

Бу дунёда ким беташвиш, ким бегам,
Ҳар инсоннинг бир бошида минг хаёл.
Ўйлаб кўрсам, миямизнинг ўзи ҳам
Ўн тўрт миллиард учи тугук дастрўмол.

Одам яшар замон юкин орқалаб,
Сергалвароқ кечасидан бугуни.
Ором бермас кўкрагида бетинч қалб
Бамисоли дастрўмолнинг тугуни.

Шошма, дўстим, барча ишинг битади,
Муҳим гап ҳам, қўнгиуроқ ҳам, хўрозқанд.
Аммо сени эртанги кун кутади,
Эрта яна дастрўмолнинг учи банд.

Бугунгидек яна саҳар турасан,
Ажратасан керакларнинг керагин...
Сочларингда бир тола оқ кўрасан
Биринчи бор санчганида юрагинг.

Тақдир дерлар, билмам надир тақдиринг,
Балки олтмиш, балки юзга кирган чол...
Бошинг узра унсиз йиглар кампиринг,
Бир қўлида учи тугук дастрўмол.

Ҳаёт аста сўнар экан кўзингда,
Юрак сендан ҳисоб сўрар ўша кун.
Бўлганми ҳеч ихтиёринг ўзингда,
Бирор соат яшадингми бетугун?

Ўйла, дўстим, келмай туриб ўша дам,
Исроф қилма ёш юракнинг кучини.
Мана бу гап ҳеч чиқмасин ёдингдан,
Тугиб қўйгин дастрўмолнинг учини.

1966

ДЕБОЧА

*Истадим сайр айламоқни
Мен газал бўстонида.
Кулмангиз, не бор сенга деб
Мир Алишер ёнида.*

*Шеърият дунёси кенг,
Гулзори кўп, бўстони кўп,
Ҳар кўнгил арзини айтур
Неки бор имконида.*

*Эй, мунаққид, сен газални
Кўҳна деб камситмагил,
Севги ҳам Одам Атодин
Қолган инсон қонида.*

*Тошга ҳам ширин газал
Бахи айлагай оташ ва жон,
Шавқ ўти ёнса агар
Шоир — газалхон қонида.*

*Рост, газал авжида барча
Ой ила Зухро эмас,
Кўп эрур сомончилар ҳам
Шеърият осмонида...*

*Дўстларим, шоир деманг,
Эркин газал шайдосидур,
Ёш денгу маъзур тутинг
Саҳв ўлса гар девонида.*

1967

ТУН БИЛАН ЙИГЛАБДИ БУЛБУЛ...

Тун билан йиглабди булбул
 Фунча ҳажри догида.
Кўз ёши шабнам бўлиб
 Қолмиш унинг япрогида.

Кўз юмар бўлсам, кўзим —
 Олдида пайдо гул юзим,
Фунча кўз очмоги бор
 Булбул кўзин юммогида.

Аста барг остида тинглаб
 Ётган эрмиш шўх сабо,
Фунча булбулдан муҳаббат
 Дарсин олган чогида.

Севги саҳросида қолмиш
 Неча Мажнундан губор,
Неча Фарҳод гарди ётгай
 Бистуннинг тогида.

Фунчадек чеҳрангга Эркин
 Жон фидо этгай, санам.
Қатра қонидан гул унсин
 То муҳаббат богида.

1967

БАРЧА ШОДЛИК СЕНГА БЎЛСИН

*Барча шодлик сенга бўлсин,
Бор ситам, зорлик менга.
Барча дилдорлик сенга-ю,
Барча хушторлик менга.*

*Сен менинг жонимни олгин,
Мен сенинг дардинг олай,
Барча соглик сенга бўлсин,
Барча беморлик менга.*

*Сенга бўлсин барча ҳусну
Менга бўлсин барча ишқ,
Кори хунхорлик сенга-ю,
Меҳри пойдорлик менга.*

*Бу жаҳоннинг роҳатин ол,
Бор азобин менга бер,
Сенга бўлсин барча ором,
Барча бедорлик менга.*

*Ол ўзинг қошоналарни,
Менга қўй майхонани,
Барча ҳушёрлик сенга-ю,
Барча хумморлик менга.*

*Сенга бўлсин нурли кундуз,
Менга қолсин қора тун,
Барча гушан сенга бўлсин,
Бор тиканзорлик менга.*

*Сен шаҳаншоҳликни олгин,
Менга қуллик бўлса бас,
Бор жафокорлик сенга-ю,
Бор вафодорлик менга.*

*Майли, остонангда ётсам,
Майли, қувсанг тош отиб,
Бор дилозорлик сенга-ю,
Бор дилафгорлик менга.*

*Сенга шеърни битсин Эркин,
Йиртиб отмоқ ўз ишинг,
Касби инкорлик сенга-ю,
Айбга иқрорлик менга.*

1967

ҒУНЧА

*Барг остидан мулойим
Боққан иболи гунча,
Не сирни сақлагайсан,
Багринг нечун тугунча?*

*Пинҳон сиринг баён эт,
Кўксингни қилма кўп қон,
Бу ёки ишқ аталган
Бизга аён тушунча?*

*Севмоқ уят эмасдир,
Ҳар кимда бор бу савдо,
Қўй, кўп қизарма, гунча,
Бошингни эгма бунча.*

*Бўлдингни мен каби ё
Бир бевафога ошиқ,
Айт, севганингни сенга
Парвоси йўқми унча?*

*Гулгун яногинг узра
Бир томчи ёш кўрарман,
Кел, бирга дардлашайлик,
Уй-уйда йиглагунча.*

*Мен ҳам ахир сенингдек
Изҳори ишқ этолмай
Кўксимда дуди оҳим
Даштлар аро қуюнча.*

*Эй гунча, сабр айлаб
Уммиди васл қилгил,
Ҳижрону ёр жафоси
Бизга фақат бугунча.*

1962—1967

СУРМА

Аслида ким қарарди
 Ётганда хор сурма,
Бўлди азиз, кўзига
 Суртганда ёр сурма.

Кўзда қаро на из бул,
 Тун догидан асарму,
Майхона кездиму ё
 Мастонавор сурма.

Ёр кўзига етишмак
 Савдо экан-ку душвор,
Ёниб кўмир бўлибди
 Бечора зор, сурма.

Ўртанма, куйма ортиқ
 Жисмим қаро экан деб,
Ишқ йўлида қаролик
 Тақдирда бор, сурма.

Минг йил ётиб сенингдек
 Фам тогининг тагида,
Сўнг майли бўлсам охир
 Толега ёр, сурма.

*Ёр кетди-ю, қолибдир
Йўл ўртасида Эркин,
Кўнглида сурмасо кўз,
Кўзда губор сурма.*

1967

ЛОЛА САЙЛИ

(бадиҳа)

Таклиф этдим тонг билан
Дилдорни лола сайлига,
Бошим осмонларга етди
Ёр деганда «майлига».

Кенг жаҳон бўлди мунаввар
Лутфидан, эвоҳ, қани,
Сидқи дилдан юрса дилбар
Доим ошиқ майлига.

Ўйладим шу тонг, неча йил
Дашту саҳролар кезиб,
Таклифи сайл айламабдир
Не учун Қайс Лайлига!

Бу хаёлим ёрга айтсам,
Кулди-ю, берди жавоб:
Аҳли ишқ ҳам боққай албат
Ўз замонин зайлига.

Лола тердик даста-даста,
Кеч билан қайтдик шаҳар,
Йўлда бир-бир тарқатиб
Эркин муҳаббат хайлига.

1967

ЙЎҚ ЭМИШ ОРЗУДА АЙБ...

Сайди ишқ бўлган кўнгилга
Кўймангиз беҳуда айб.
Бўлса банди дори сайёд,
Йўқ эрур оҳуда айб.

Бандга тушган бу кўнгулдур,
Менда, айтинг, не гуноҳ,
Дил қушига дом қўйган
Ул икки жодуда айб.

Жоду кўзлар банди ёлғиз —
Сен эмас, тутқун юрак,
Аввал охир кўҳна мерос
Ишқ деган туйғуда айб.

Эй кўнгил, ўз майлинг ила
Бўлдинг ишқ домига банд.
Излама энди баҳона,
Демагин у-буда айб.

Севги дардидан менинг ҳам
Бўлди рангим қаҳрабо,
Йўқ илож, не наф ўкинмак
Бўлмаса кўзгуда айб?

Сен-ку Зухросан фалакда,
Интизорингман фақат,
Не ажаб, толпинса кўнглим,
Йўқ эмиш орзуда айб.

1967

КИМДА ИҚТИДОР ЙЎҚДИР...

Кимда иқтидор йўқдир,
Илм ила ҳунар зое,
Иқтидор берурман деб
Чекма ранж, кетар зое.

Кимда асли толе йўқ,
Нақди ҳам кетар қўлдан,
Берганинг билан бўлмас
Олтину гуҳар, зое.

Кимки беҳамиятдир,
Четдадир назардан ҳам,
Чунки беҳамиятга
Солганинг назар зое.

Кимки муз юрак бўлса
Ўйлама эритмакни,
Минг қуёш ёқиб қўйсанг
Қилмагай асар, зое.

Гар қуён юракли эр
Жазм этар баҳодирлик,
Унга аргумоқ эсиз,
Тилла нақш камар зое.

Бу «насиҳат»ни Эркин
Ёзди бир сабаб бирлан,
Кўнглида сезар аммо,
Шеъри бесамар, зое.

1967

СЕНГА БАХТДАН ТАХТ ТИЛАРМАН

Сен ганисан, менда бисёр эҳтиёж.

НОДИРАБЕГИМ

*Сенга бахтдан тахт тиларман,
Толедан бошингга тож,
Мулки ҳуснингга омонлик,
Тожу тахтингга ривож.*

*Тожу тахт ташбеҳидан сен
Кўҳна деб қулсанг нетай,
Сен ахир шоҳи жаҳоним,
Мен қулингман, не илож?*

*Не иложким, давлатим йўқ
Ганжи меҳримдан бўлак,
Бул эваздан кўз тўлайдур
Қатра-қатра дур хирож.*

*Кўзларим айлар ҳамиша
Арзи муҳтожлик сенга,
Айт-чи, жоним, борми сенда
Кўз ёшимга эҳтиёж?*

*Кўп насаҳат тинглаб Эркин
Қилмади ҳеч тарки ишқ.
Бор масалким, иш юришмас
Соҳиби гар бўлса кож.*

1967

ХАЁЛ

*Кечалар киприкларимда
Тарки хоб айлар хаёл,
Ўз ҳаётимдан ўзимга
Сарҳисоб айлар хаёл.*

*Қисса айтур мозидин гоҳ,
Эртадан афсона гоҳ,
Гоҳ савол айлар кўнгилга,
Гоҳ жавоб айлар хаёл.*

*Кўкда сузган ойни кўзга
Бир кичик фонус этиб,
Пирпираб ёнгувчи шамни
Моҳи тоб айлар хаёл.*

*Май тўла жом ичра тўфон
Мавжини пайдо қилур,
Тонг шафақ алвонини
Гулгун шароб айлар хаёл.*

*Минг асрлар кори ҳолин
Қилгай у бир сония,
Лаҳзанинг мазмунини
Минг бир китоб айлар хаёл.*

Неки забт этмиш шуур,
Боис хаёл ўлса, не тонг,
Дилга парвоз айла деб
Мангу хитоб айлар хаёл.

Бу шитоб асрим хаёлга
Этдиму тезликни бахиш,
Билмадим, асримни олга
Ё шитоб айлар хаёл.

Бор экан инсон қўлида
Орзу ёққан чароқ,
Бу чароқни, ўйла, бир кун
Офтоб айлар хаёл.

Мен хаёлни шеърга солдим,
Ўйпараст бўлма ва лек,
Бесамак бўлса сени
Бир кун хароб айлар хаёл.

Бўлгин, Эркин, ҳар нафас
Эзгу хаёлга ошино,
Пок эса ният, сени
Олижаноб айлар хаёл.

1967

УЙГОТМАГИЛ...

Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйготмагил,
Олма бир дам васл шавқин,
Кўй, мени қўзгатмагил.

Неча кунлар ахтарурман,
Кўзларимда уйқу йўқ,
Уйқуда топдим ниҳоят,
Энди сен ажратмагил.

Сочларин бўйнимга боглаб
Шод эрурман бу кеча,
Кўй, чаманлардан, сабо,
Гул атрини тарқатмагил.

Севганим, хуришд жамолим
Васлидан хушнуд кўнгил,
Сен қуёшни кўзларимга
Бир нафас кўрсатмагил.

Лабларимда кулгу, гўё
Тушда қанд кўрган гўдак,
Кўй, шакар лабдин аюрма,
Сен мени йиғлатмагил.

Гар йўқотсам бу кеча мен
Қайга боргум ахтариб,
Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйготмагил.

1967

УЗУМ

*Термулар шабнамли япроқ —
Остидан пинҳон узум,
Лабларингга етмоқ истаб
Тонг саҳар гирён узум.*

*Офтоб машишотаси
Ток сочини нурдан тараб,
Зангининг бўйнига осмиш
Шодаи маржон узум.*

*Тоқи ишком мисли осмон,
Ҳар тараф юлдуз сочур.
Воҳ ажаб, бу не синоат,
Ер узум, осмон узум.*

*Тарк этиб кўшқин, саватга
Қўйди бош, излаб сени
Чарх уриб бозор ичида
Бўлди саргардон узум.*

*Кимки ошиқликни даъво
Айласа шулдир жазо,
Оқибат хум ичра бўлди
Маҳкуми зиндон узум.*

*Хум ичида неча йил
Хун бўлмоқ эркан қисмати,
Лабларингга етди охир
Бир пиёла қон узум.*

*Бир қадаҳ гулгун шароб
Тутдим сенга, бир ҳўпладинг,
Толеимдан воладурман,
Бахтидан ҳайрон узум.*

*Эй дилором, сенга Эркин
Тутди майдек шеърини,
Дил хумида неча йил
Қон бўлди бу девон — узум.*

1967

ДЎСТ БИЛАН ОБОД УЙИНГ

*Дўст билан обод уйинг,
Гар бўлса у вайрона ҳам,
Дўст қадам қўймас эса,
Вайронадир кошона ҳам.*

*Интизор ҳар уй диловар
Дилкушолар базмига,
Гар оёқ қўйса қабоҳат
Йиглагай остона ҳам.*

*Яхши дўстлар даврасида
Очилурсан ҳар замон,
Кўркни шода ичра топгай
Марварид дурдона ҳам.*

*Сўрма мендан, ким дилоро,
Дўстми ё жонона деб,
Дўст менинг кўнглимдадир,
Жонимдадир жонона ҳам.*

*Қочма ростгўй дўстларнинг
Қоҳишу озоридан,
Қадди рост шамнинг тилидан
Ўртанур парвона ҳам.*

Дўст қидир, дўст топ жаҳонда,
Дўст юз минг бўлса оз,
Кўп эрур бисёр душман
Бўлса у бир дона ҳам.

Ким сенга ҳамроз эмасдир,
Богараз деб ўйлама,
Гоҳи душманлик қилурлар
Қўл сиқиб дўстона ҳам.

Дўсти содиқ йўқ экан деб
Ўртаниб куйма ва лек,
Меҳр уйин кенг очсанг, Эркин,
Дўст бўлур бегона ҳам.

1967

РАШКИМ

*Сени ётлар тугул ҳатто —
Қилурман рашк ўзимдан ҳам,
Узоқроқ термулиб қолсам
Бўлурман гаши кўзимдан ҳам.*

*Кўзим ёнгай сенга нарғис —
Кўзин тикса чаманларда,
Яширмам, лолага рашким
Аён бўлгай юзимдан ҳам.*

*Дегайларки, чаросу
Ол гилос олмиши лабингдан ранг,
Лабинг тегса ҳасад қилгум
Гилос бирлан узумдан ҳам.*

*Сени жоним дедим ёлғиз,
Сени қалбим дедим танҳо,
Чимирдинг қоши, пушаймонман
Қўпол айтган сўзимдан ҳам.*

*Висол ониди кўз очса,
Не тонг, тонгдан кўнгилда ранж,
Жудо қилгай мени ой юз,
Хумор кўз юлдузимдан ҳам.*

*Сенга ўн тўртда боғландим,
Ҳануз эркин бўлолмас дил,
Ўзим догман, ақл кирмас,
Тўзимсиз ўттизимдан ҳам.*

1967

ДУТОРИМ ТОРИ ИККИДУР...

Дуторим тори иккидур:

*Бири қувноқ, бири маҳзун,
Ки байтим сатри иккидур:
Бири дилхуш, бири дилхун.*

Нигорим чашми иккидур:

*Бири ягмо, бири жоду,
Бу жодудан икки кўзим
Бири Сайхун, бири Жайхун.*

Жаҳонда икки дилбарнинг

*Бири сенсан, бири Лайло,
Жаҳонда икки ошиқнинг
Бири менман, бири Мажнун.*

Жаҳонда икки юлдуз бор:

*Бири сенсан, бири Зухро,
Мисоли икки нуқтамнинг
Бири остин, бири устун.*

Жаҳоннинг меҳри иккидур:

*Бири сенсан, бири офтоб,
Тарозу палласи икки:
Бири ердур, бири гардун.*

*Макони икки лочиннинг —
Бири қоя, бири осмон,
Қаноти икки шоирнинг —
Бири ўлка, бири очун.*

*Ҳазал битмакда сачрабдур
Кўзимдан ёш, дилимдан ўт.
Шу боис икки сатримнинг
Бири қатра, бири учқун.*

*Келиб боғ сайридан Эркин
Ҳазалга тўлқин излардим,
Кириб келди икки дўстим:
Бири Сайёр, бири Тўлқин.*

1968

СЕВГИНИ ТОРТИБ БЎЛУРМУ...

*Севгини тортиб бўлурму
Тошу тарозу билан,
Меҳрни ўлчаб бўлурму
Зар билан, инжу билан?*

*Айт, қачон кўнглимга солдинг
Ишқ ўтин, эй соҳира,
Дил ўзи боғландиму, ё
Боғладинг жоду билан?*

*Мен сенга кўнглимни очдим,
Ҳа деб айт, ё йўқ деб айт,
Бунча қийнайсан дилимни,
Ўртама кулгу билан.*

*Нега сенга тик қаролмам,
Кўзларинг офтобми, ё
Офтоб аксин кўзга солдинг
Ўйнашиб кўзгу билан.*

*Васл умидин тарк этолмай
Интилар кўнглим сенга,
Умрини ошиқ ҳамиша
Ўтказур орзу билан.*

1968

ОЙНИНГ ЎН БЕШИ ҚОРОНҒУ

*«Умрини ошиқ ҳамиша
Ўтказур орзу билан».*
Ойнинг ўн беши қоронғу,
Ўн беши ёғду билан.

*Севгида кўксингга томган
Кўз ёшингдан фойда йўқ,
Ишқ ахир шундай оловки,
Ўчмагай у сув билан.*

*Заҳмати ишқ дард эурса,
Заҳмати шеърдур даво,
Чунки, оғунинг шифоси,
Дейдилар, оғу билан.*

*Барча заҳмат менга бўлсин,
Майли, доим мен яшай
Бу ажиб тотли азобу
Бу ширин қайғу билан.*

*Ёшлигим — умрим наҳори,
Ишқу шеърсиз не ҳаёт?
Тонгни ёлғиз гафлат аҳли
Ўтказур уйқу билан.*

*Ёрни мен жоним деб айтсам,
Илтифот деб ўйлама,
У яшар менсиз ва лекин
Мен тирикман у билан.*

1968

САЙР

РАҲМАТУЛЛОҒа

Қилмадим бир бор ўшал
Гул юзли зебо бирла сайр,
Қонмагай дил, айласам
Минг битта Лайло бирла сайр.

Не бўлур бир лаҳза кезсам
Хусн шоҳи бирла мен,
Этмаганму сайд чоги
Қул шаҳаншоҳ бирла сайр.

Бадниятлар даврасида
Шоду хандон ул нигор,
Гоҳ қилур Етти қароқчи
Шўх Сурайё бирла сайр.

Ёр билан сайр этмогимга
Ҳеч умидим қолмади,
Мен ўзим Мажнун каби
Айлайми саҳро бирла сайр.

Сайр этарман кўча-кўйда
Ёр хаёли бирла шод,
Қилмагай ҳеч ким ёнида
Шунча тилло бирла сайр.

*Мен-ку ёр ишқига гарқмен,
Сайр истарман яна,
Тош ҳам орзулар экан
Қилмоқни дарё бирла сайр.*

*Бу замон кўнглинда, Эркин,
Қолмагай зарра губор,
Айласанг бир бор дўстинг
Раҳматулло бирла сайр.*

1968

СЕВГИ

*Севги шундай навбахорки,
У тикандин гул қилур,
Тошга жону тил багишлаб,
Зогни ҳам булбул қилур.*

*Севги шундай дард эрурки,
Барча бўлгай мубтало,
Мубталони неки қилса
Телба бу кўнгул қилур.*

*Севги шундай тангридирки,
Унга тенгдур шоҳ, гадо,
Кулни айлаб шоҳу султон,
Шоҳни бўлса қул қилур.*

*Севги шундай бир оловки,
Жонга ундан йўқ омон,
Гулханида ўртаб-ўртаб,
Бир кун охир кул қилур.*

*Севгинингдур ҳукми мутлақ,
Истаса шайдоларин
Чашми гирёнидан уммон,
Оҳидан довул қилур.*

*Севгига шеър битдинг, Эркин,
Бесабаб эрмаски, ишқ —
Айлагач кўнгулни ишғол,
Шеър ила машгул қилур.*

1968

ГУЛЛАР БАЗМИ

Гул фасли санам

*Сайр ила гулшанда бўлибдур,
Фунча кўз очиб,
Гул юзида ханда бўлибдур.*

Гуллар ичида

*Шоҳи ўзим, дер эди лола,
Магрурлигидан
Ул ўзи шарманда бўлибдур.*

Карнай гулининг

*Оғзи очик, волаю ҳайрон,
Наргиснинг, ажаб,
Икки кўзи санда бўлибдур.*

Саф-саф тизилиб

*Сафсар оёгингга қўйиб сар,
Банд-банд узилиб,
Жони билан банда бўлибдур.*

Қирқ бошларимиз,

*Қирқ дея қирқ ога-ини гул,
Тигингга улар
Бари сарафканда бўлибдур.*

*Юз жилва билан
Нозли хиром этса печакгул,
Шоҳигул анинг
Рақсига хонанда бўлибдур.*

*Қалқиб келадир
Сувда нилуфар сенга пешвоз,
Оқ шоҳида ҳур
Сайр ила елканда бўлибдур.*

*Гулшанда кезиб
Хўп сара гулдаста тузибсан,
Эркиннинг эса
Шеъри пароканда бўлибдур.*

1968

БИР ГҶЗАЛКИМ

*Бир гўзалким, ҳуснидан эл
Лол эмиш, ҳайрон эмиш,
Ишқи бирлан диллар обод,
Хонумон вайрон эмиш.*

*Нуқтадек бир холи бормиш
Фунча лабнинг устида,
Ул бири ошкор эмишдир,
Ул бири пинҳон эмиш.*

*Санги дилнинг ҳасратида
Қанча диллар дард чекиб,
Кўзларининг гурбатида
Қанча кўз гирён эмиш.*

*Барча шайдоларнинг оҳи
Жам эса маҳшар бўлиб,
Хуни дил кўз ёшларидан
Бир буюк тўфон эмиш.*

*Қилгай эрмиш мутриби ишқ
Ўз мақомини ироқ,
Шул сабаб оҳанги ушиоқ
Гиряи афгон эмиш.*

*Кўйида ётмиш кўнгиллар
Мисли синган кўзгудек,
Воҳки, ҳар бир парчасида
Ул руҳи тобон эмиш.*

*Ул гўзал олмослик эрмиш,
Ким парилар зотидан,
Ғойибона ошиқ Эркин
Толиби даврон эмиш.*

1968

ЎРТАДА БЕГОНА ЙЎҚ

*Кўйида мен тош бошимни
Урмаган остона йўқ.
Элда бор шундай масал:
Жон чекмасанг жонона йўқ.*

*Севги водийсида менга
Тенг бўлолгай қайси Қайс?!
Кўнглим очсам, икки дунё
Бу каби афсона йўқ.*

*Шаҳр ичида ҳолатимдан
Кулмаган бир оқилу
Хилват ичра менга улфат —
Бўлмаган девона йўқ.*

*Не ажабким, маст бўлибман
Кўзларингга термилиб,
Етти иқлимда бу янглиг
Май йўғу майхона йўқ.*

*Ишқ гамин айтсам қаламга
Ич этин куйдирди ул,
Севгидек ўт йўқ жаҳонда,
Мен каби сўзона йўқ.*

*Оқ қогозим, сенга Эркин
Очди пинҳон ишқини,
Сен бору мен бор, қалам бор,
Ўртада бегона йўқ.*

1968

ЎЗБЕГИМ

(қасида)

Тарихингдир минг асрлар
Ичра пинҳон, ўзбегим,
Сенга тенгдош Помиру
Оқсоч Тиёнишон, ўзбегим.

Сўйласин Афросиёбу
Сўйласин Ўрхун хати,
Кўҳна тарих шодасида
Битта маржон, ўзбегим.

Ал Беруний, Ал Хоразмий,
Ал Фороб авлодидан,
Асли насли балки Ўзлуқ,
Балки Тархон, ўзбегим.

Ўтдилар шўрлик бошингдан
Ўйнатиб шамширларин
Неча қоон, неча султон,
Неча минг хон, ўзбегим.

Тогларинг тегрангда гўё
Бўгма аждар бўлдию,
Икки дарё — икки чашминг,
Чашми гирён, ўзбегим.

Қайсари Рум найзасидан
Бағрида доғ узра доғ,
Чингизу Боту тигига
Кўкси қалқон, ўзбегим.

Ёғди тўрт ёндин асрлар
Бошингга тийри камон,
Умри қурбон, мулки торож,
Юрти вайрон, ўзбегим.

Давр зулмига ва лекин
Бир умр бош эгмадинг,
Сен — Муқанна, сарбадор — сен,
Эрксевар қон, ўзбегим.

Сен на зардушт, сен на буддий,
Сенга на оташ, санам,
Одамийлик дини бирла
Тоза имон, ўзбегим.

Маърифатнинг шуъласига
Талпиниб зулмат аро,
Кўзларингдан оқди тунлар
Кавкабистон, ўзбегим.

Туздию Мирзо Улугбек
Кўрагоний жадвалин,
Сирли осмон тоқига илк —
Кўйди нарвон, ўзбегим.

Мир Алишер наърасига
Акс-садо берди жаҳон,
Шеърият мулкида бўлди
Шоҳу султон, ўзбегим.

Илму шеърда шоҳу султон,
Лек тақдирига қул,
Ўз элида чекди гурбат,
Зору нолон ўзбегим.

Мирза Бобур — сен, фигонинг
Солди олам узра ўт,
Шоҳ Машраб қони сенда
Урди тугён, ўзбегим.

Шеъриятнинг гулианида
Сўлди маҳзун Нодира,
Сийм танни ювди кўз ёш,
Кўмди армон, ўзбегим.

Йиглади фурқатда Фурқат
Ҳам муқимликда Муқийм,
Нолишингдан Ҳинду Афгон
Қилди афгон, ўзбегим.

Тарихинг битмакка, халқим,
Мингта Фирдавсий керак,
Чунки бир бор чеккан оҳинг
Мингта достон, ўзбегим.

*Ортада қолди кўҳна тарих,
Ортада қолди дард, ситам,
Кетди ваҳминг, битди заҳминг,
Топди дармон, ўзбегим.*

*Бўлди осмонинг чарогон
Толе хуршиди билан,
Бўлди асрий тийра шоминг
Шуъла афшон, ўзбегим.*

*Мен Ватанни бог деб айтсам,
Сенсан унда битта гул,
Мен Ватанни кўз деб айтсам,
Битта мужгон ўзбегим.*

*Фахр этарман, она халқим,
Кўкрагимни тоғ қилиб,
Кўкрагида тоғ кўтарган
Танти деҳқон, ўзбегим.*

*Ўзбегим деб кенг жаҳонга
Не учун мадҳ этмайин!
Ўзлигим билмоққа даврим
Берди имкон, ўзбегим.*

*Мен буюк юрт ўглидурман,
Мен башар фарзандиман,
Лекин аввал сенга бўлсам
Содиқ ўглон, ўзбегим.*

*Менга Пушкин бир жаҳону
Менга Байрон бир жаҳон,
Лек Навоийдек бобом бор,
Кўксим осмон, ўзбегим.*

*Қайга бормай бошда дўппим,
Ғоз юрарман, гердайиб,
Олам узра номи кетган
Ўзбекистон, ўзбегим.*

*Бу қасидам сенга, халқим,
Оқ сугу туз ҳурмати,
Эркин ўглингман, қабул эт,
Ўзбегим, жон ўзбегим.*

1968

Баҳор.

*Барқут кийиб безанди боғлар,
Саҳролар кўксига тақди қизгалдоқ.
Куёш этагига оқ булут боғлаб,
Ўрик шоҳларида қовурди бодроқ.*

*Еллар олиб қочди қишининг хобини,
Барғлар чапак чалиб уйгонди шодон.
Бутоқларга қўниб, гул китобини
Варақлашга тушиди булбул — газалхон...*

*Бугун коинотда эзгу бир ташвиш,
Фунча гул бўлай деб кўзин очади.
Мусича олдидан бир дона чўпни
Чумчуқ уясига олиб қочади.*

*Ҳайдалган даладан бир хас ортмоқлаб —
Чумоли югурар — у ҳам тирик жон.
Шошилиб чопади табиб ирмоқлар
Ернинг томирига қуймоқ учун қон...*

*Она тупроқ эса куз ташвишида,
Юксак хирмонларга сийнаси юклик.
Унинг сокингина тин олишида
Бордир оналарга хос бир буюклик.*

1968

ШОИР ҚАЛБИ

*Шоир қалби гўё анор,
Шеъри унинг шарбати.
Бўлмас экан шеър аҳлининг
Ўз қалбига шафқати.*

*Тинмай эзар, эзар уни
Аммо шоир билади —
Пиёласи тўлган куни
Паймонаси тўлади.*

1968

ТАСАВВУР

Болалик экан-да,
Муаллимимдан
Сўрабман бир куни:
— Айтинг-чи, агар —
Ер шундай тезликда айланса чиндан,
Не учун тўкилиб кетмас одамлар?

Ёдимдан чиқмайди бир челақ сувни
Муаллим бош узра айлантиргани.
Қатра тўкмай ерга қўяркан уни,
Тушундингми, дея мендан сўргани.

Йиллар ўтиб кетди ва лекин ҳамон
Ўша илк тасаввур яшайди менда.
Бир челақ сув каби айланар жаҳон,
Мен-чи, бир томчиман ўша тўлқинда.

Учқур замон билан қалқиб, чайқалиб,
Чарх уриб бораман гирдоблар аро.
Бешафқат тезликдан асабим толиб,
Бир нафас тин олсам дейман-у, аммо —

Мендами ихтиёр?
Югурар замон,
Шиддати ўтади ҳар бир толамдан.
Тўхтасам, тўкилгум бир томчисимон,
Томчидек йўқ бўлиб кетгум оламдан.

1969

ҚҰНҒИРОТДА АЙТИЛГАН АЛЁР

Шоир!

Сен бу неъматларнинг ёқут кўркига

Боқдингми, уларга лабинг тегдимми?

Демак, сен қарздорсан.

Одамлар кўнглига

Сен ҳам битта ниҳол экдингми?

Баҳра ололдими бир зот юраги?

Бирор қалб губорин юва олдингми?

Сен ҳам ўз шеърларинг замиридаги

Шўр сувларни қува олдингми?

Бу тупроққа қара.

Севиб шеърингни

Ишлов беролдингми сен ҳам шу қадар?

Сув ургани йўқми ногоҳ ерингни,

Босиб кетмадими бегона ўтлар?

Биз минг йил умр кўриб,

Минг йил шеър битсак,

Минг йил баён этсак юрак арзимиз,

Деҳқон меҳнатини шарафлаб ўтсак,

Ҳар туп гўзасини бир дoston этсак,

Шунда ҳам биз агар оламдан кетсак —

Бўйнимизда кетар қарзимиз.

1971

КАРДИОГРАММА

Кардиограмма,
Нимадир бу хат?
Нималар демоқда юрагим зарби?
Нечун у кўксимда уринар фақат
Парвозга талпинган тутқун қуш каби?
Нечун тугён қилар,
Не истар кўнгил,
Не дер бул самандар — ўт ошиноси?
Айтинг, шифокорим,
Сиз кўз тиккан бул
Турфа чизиқларнинг недир маъноси?
Балки жон риштаси дегани шудир,
Давоми умримнинг сўнгига туташ?
Балки ҳаёт йўлим...
Бу йўл ҳам ахир
Ўша чизиқларга жуда ҳам ўхшаш.
Унинг ҳам паст-баланд, ўру қари бор,
Уни ҳам қаршилар гоҳ тикан, гоҳ гул.
Ёшлик равон йўлни танламас зиаҳор,
Унинг сўқмоқлари ҳамиша мушкул.
Чунки юрак ўзи турмас лаҳза жим,
Чунки машаққатдан ором топар жон.
Лекин ҳамишалик раҳнамо қалбим
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Уни ранжитдимми?
У норозими?
Балки билолмадим не унга матлуб?
Доктор!

Юрак мендан пинҳон розини
Сизга ошкор этиб ёздими мактуб?
Айтсин,
Нима гуноҳ қилдим юракка?
У бошлаган йўлдан сира қайтдимми?
Одамлар олдида
Ё ўзим якка —
Юрагимга қарши бир сўз айтдимми?
Ёки кимларгадир тавозе этиб
Оқни қора дедим — имон беҳабар?
Ёки ноҳақликни кўриб, эшитиб,
Кўзимни кўр қилдим, қулогимни кар?
Унга жабр этгулик нима айбим бор?
Аҳд қилиб аҳдимда турмадимми ё?
Дўстликка хиёнат қилдимми бир бор
Ва ё ишқ йўлида бўлдим бевафо?
Мен унинг измидан чиқмадим-ку ҳеч,
Поймол этмадим-ку уни ҳеч қачон.
Доим содиқ бўлган юрагим бу кеч
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Биламан,
Меҳнати унинг мушкулот,
Осон тутиб бўлмас асло юракка.
Еру осмон тинчир,
Тинчир коинот,
Лекин ором билмас қалб ўзи якка.
Биламан,
Фоят тез асрим шиддати,
Елкаларга ортган уҳдаси буюк.
Фазода чарх урган Ернинг суръатин

Юракларга берган аслида шу юк.
Шу юк босар унинг нақ ўртасидан,
Бутун вужудимда шу юк залвари.
Ажаб эмас, юрак аортасидан
Ўтиб кетган бўлса олам меҳвари.
Одам тугилмас-ку даврини сайлаб,
Замон танламасдим ва лекин ўзга.
Қалб мени кечирсин, уни авайлаб —
Олиб боролмасам тўқсонга, юзга.
Аммо умидим бор,
Авлодлар бир кун
Бизнинг юракларга қилурлар ҳавас!
Сен эса, эй қалбим, шу умид учун
Энг сўнги ёлқининг бера олсанг бас.

1971

ҚОРХАТ

Шоира қизларга

Қор ёғар — осмонда оққушлар учар,
Қор ёғар — осмондан оқ уқпар тушар.
Қор ёғар еру фалакни тўлдириб,
Бизлар эрсак иссиқ уйда ўлтириб,
Тарк этолмай халқимизнинг одатин
Ёзамиз дўстларга дўстлик қорхатин.
Қорхат асли қордай оппоқ дил хати,
Оқ кўнгилнинг меҳри, тафти, ҳурмати.
Ошинолик, чин вафо изҳори ул,
Гоҳи пинҳон севгининг иқрори ул.

Қор ёғар, қорхат ила, хуллас калом,
Шоира қизларга йўллаймиз салом.
Сизга, эй Гулчеҳра қизлар, Эътибор,
Айтамыз кўнгилда орзу неки бор.
Ой Ҳалима ҳам Малика, Турсуной,
Эй чирою файзга бою шеъри сой,
Сизга дилдан энг самимий эҳтиром,
Янги йилнинг табриги ҳам ассалом!

Энди келсак сўзнинг индаллосига,
Яъни қорхатнинг асл маъносига:
Янги йилда давра тузмоқ фарз бўлур,
Ким ютилса, бир зиёфат қарз бўлур.
Қорхат элтган элчимизни тутсангиз,
Тан берурмиз, қарз бўлурмиз, ютсангиз.

Йўқса ўзни катта ишга чоғлангиз,
Шу бугундан пеш этакни боғлангиз.
Бермангиз Гулчеҳраларга зарра дам,
Бирйўла ювгай мукофотларни ҳам.
Енг шимарсин Мўътабар, Ойдин букун,
Қарз улар бултурги дostonлар учун.
Тутди бир қўлда газет, бир қўлда тор,
«Лирика»ни ювмади лек Ётибор.
Бибисора ҳам Санобар қайдадир,
Битта шеъри бир зиёфатга татир.

Хуллас, энди барчангиз ҳамдам бўлинг,
Худди «Қизлар давраси»дек жам бўлинг.
Шеър ёзар чоғидагидек ёнингиз,
Бунда дастурхонингиз — дostonингиз.
Ўзингиз айланг товус янглиг хиром,
Шеърятдай тотли бўлсин ҳар таом.
Ол яногингиз каби олма, анор,
Кўзларингиздек чарос боқсин хумор.
Эслатиб ҳам писталар хандонингиз,
Юзингиздек кулса ширмой нонингиз.
Бўлса бодомлар қабогингиз каби,
Ҳам мурабболар дудогингиз каби.
Лагмон эшиб тола-тола сочингиз,
Мисли ёйиб ташлагандай сочингиз.
Сочдаги баргакдайин кўк бодиринг,
Ҳам хино янглиг патинжон олдириг.
Тарвузу қовунни ҳам сероб қилиг,
Худди ошиқларни тилгандай тилиг.
Ҳар узум бўлсин дуру маржон каби,

Ё Мукаррам шеър ўқиб турган лаби.
Шабнамиким ой Нилуфар холидай,
Таъми Ойдин шеърларининг болидай.
Турса соз сизнинг газал янглиг шароб,
Кирса боз бизнинг юрак янглиг кабоб.
Ол анорни дилни эзгандай эзинг,
Шарбатини майни сузгандай сузинг,
Барча неъмат бир томону шеър соз,
Шеър бирлан бизни айланг сарфароз.
Ўлтириб оппоқ саҳардан токи шом
Бўлмасин ҳеч баҳсу шеърхонлик тамом.
Бу каби суҳбатга чин дўстлар аро
«Қилса арзир юз Саида жон фидо».

Мен бўлай бир неча ҳамроҳим билан.
Ўлмасу Абдулла, Иброҳим билан.
Боргумиз ютсак агар албатта биз,
Йўқса сиз иззатдаю хизматда биз.
Шоюсуф обкашда тонгдан сув ташир,
Ҳам Барот ўқлог тутиб ёйгай хамир.
Чучвара туккай Муҳаммад чўккалаб,
Ўт пудар Ҳусниддин ўздан ўпкалаб.
Не ажаб, куйса патир, ёнса қозон,
Тандир олдида Рауф, ошпаз — Омон.
«Ҳай» деб уф тортиб Жамол елпир кабоб,
Топмайин човлини Охунжон хуноб.
Шу маҳалда бир латифа, шубҳасиз,
Тўлқину Анварга сўйлайдур Азиз.
Оқибат меҳмонхона қоқ ер бўлур,
Катта дастурхонда ёлғиз шеър бўлур.

*Бир томонда сиз пари рухсоралар,
Бир томонда биз гариб бечоралар.
Ким қошин куйдиргану дўппини ким,
Бош эгармиз, ёлворармиз сизга жим...*

*Хат ёзилди, энди биз омад талаб,
Элчининг чаққонлигида ҳамма гап.
Йўлласак Маъруф Жалилни — анча бўш,
Ёки Сайёрми? У бўлмас, лаққа гўшт...*

*Хўш, ким элчи? Ҳа, билиб ишнинг кўзин,
Элчи қилдик мулла «Муштум»нинг ўзин.
Ушлаб олмоқнинг сира имкони йўқ,
Чунки у кетгувчи ер поёни йўқ...*
*Қор ёгар — осмонда оққушлар учар,
Қор ёгар — осмондан оқ уқпар тушар.
Қор ёгар, қорхат ила хуллас калом,
Барча ой қизларга йўллаймиз салом.*

1973

ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

Қари толга суяб
Иргай асони,
Оқсоқол сўрига аста ёнбошлар.
Хаёлдан ўтказар кори дунёни:
«Эҳ, ҳозирги ёшлар,
Ҳозирги ёшлар!»

У аср тенгдоши.
Бутун умр энди
Кеча кўрган тушдай кўзи олдида,
Йигирма ёшида амирни енгди,
Водийга сув очди ўттиз олтида.

Ёшлигини эслар,
Уф тортар секин.
Салгина чимрилар оқ тушган қошлар.
«Биз ҳам ёш бўлганмиз бир маҳал,
Лекин
Бошқачароқ чиқди ҳозирги ёшлар».

У колхоз тиклади,
Янги юрт қурди.
Босмачига қарши от сурди ўктам.
Жангу жадалларнинг барини кўрди.
Кўрди очликни ҳам,
Юпунликни ҳам.

«Бизга хаёл эди,
Туш эди фақат
Тўкин дастурхону лаззатли ошлар.
Бахти боқий бўлсин,
Аммо бу жаннат
Қадрин билармикин ҳозирги ёшлар!»

Кўз олдидан ўтар қирқ биринчи йил,
Масков бўсагаси,
Аччиқ қаҳратон.
Агар қулатмаса дайди ўқ сабил,
Берлиндан қайтарди бўлиб қаҳрамон.
Эслар, ҳар ён олов,
Ўт ичра дунё.
Мажруҳ гавдалару узилган бошлар...
«Юрт тинч бўлсин,
Бир гап бўлса мабодо,
Бардош берармикин
Ҳозирги ёшлар!»

Уй-жой қилиб берди мана, Тургунга,
Турмушга чиқарди Назирасини.
Букун эса ўйлар дорилфунунга
Киролмасдан қолган набирасини.

Домласига ўзи борсинми секин
Орденларни тақиб,
Оқилни бошлаб...
«Ким билади дейсиз, бўштоброқмикин,
Эркатойроқмикин ҳозирги ёшлар...»

Яна дер:

«Бўш қолсак тунлар бўлиб жам
«Чордарвеш» ўқирдик қуршаб танчани.
Булар танимайди Хувайдони ҳам,
Эртаю кеч ўйлар кино, танҷани.
Ақли кирармикин буларнинг бир кун,
Ким билади, қачон қуюла бошлар!
Огир кун кўрмади.

Балки шунинг-чун
Енгилроқ ўсдими ҳозирги ёшлар!»

Тоҳирни ҳалитдан тинч қўймас қизлар,
Ярим тунда қайтар уйга ҳамиша,
«Унча бўлмасак ҳам илмда бизлар,
Аммо кучли эди одоб, андиша.
Бировнинг қизига сал қараб қўйсақ,
Бизлар аталардик шўху бебошлар.
Баъзи киноларми бузмоқда андак,
Капалак мижозроқ ҳозирги ёшлар...»

Тўнғич ўгли у кун қизалоқ кўрган,
Номини Шарлотта қўйибди, ажаб.
Ўртанчаси тоғда юргани юрган,
Баъзан уч ойда бир келмайди йўқлаб.
Наҳот отасидан бўлса азизроқ,
Қайсидир тоғдаги қандайдир тошлар...
«Бизнинг борди-келди одатдан йироқ,
Бемехрроқ ўсди ҳозирги ёшлар...»

«Кийимлар-чи...
Қизиқ буларнинг диди.
Ола-чипор кўйлак...
Нимаси кўркам?
Рост айтсам унчалик ёқмаган эди
Оталарга бизнинг чарм камзул ҳам.
Байналмилал айтиб, байроқ кўтариб
Кўчага чиққанда ўктам сафдошлар,
Кексалар деганди йўлдан қайтариб:
Нега шумлик қилар ҳозирги ёшлар?»

Энди буларга ҳам ҳар қалай оғир,
Замон шитоби тез, парвози тикка.

*Кеча тили чиққан Наргиза ўқир
Биринчи синфда математика.*

*Бизлар ҳафтиякдан бошлаган эдик,
Булар икс билан игрикдан бошлар.
Дуруст, зеҳни ўткир, қадами тетик
Ўзимизга тортди ҳозирги ёшлар.*

*Гинаси ноўрин,
Қарилик қурсин.
Бекор юрмагандир тоғларда Ўктам,
Мана, керак бўлса Рустамни кўрсин,
Боласидан аъло жиян бўлса ҳам.*

*Ўзи қотмагина, ниҳолдай хипча
Нари борса ўттиз, ўттиз бир ёшлар...
Фан доктори бўлди Масковда кеча...
Бало чиқиб қолди ҳозирги ёшлар.*

*Бахти бутун бўлсин,
Толеи бекам.
Шуларнинг борлиги менинг иқболим».
Чол кўз ёшин артар,
Шу пайт менинг ҳам
Келажак йилларга учди хаёлим.*

*Замонлар келадир
Яна ажойиб.
Балки пайдо бўлар сунъий қуёшлар.
У пайтлар, ким билсин,
Қариб-қартайиб,
Мункиллаб қолармиз ҳозирги ёшлар.*

Шунда келажакнинг боглари аро
Биз, яъни кексалар суҳбат қурган чоғ
Сўзлармиз:

«Қарши деб аталган саҳро
Бизнинг қўлимизда бўлган эди бог.

Эсингдами Газли,
Зилзилалар-чи?

Қайта шаҳар қурган қардош-қурдошлар...
Биз янги эрадан бўлгандик жарчи,
Нима ҳам кўрибди ҳозирги ёшлар!

Қара,

Оқ кўйлакка галстук тақиб,
Агрегат ёнида туришар булар.
Биз ишладик қўлни мойларга тиқиб,
Энди роҳатини кўришар булар.

Фанда инқилобни биз қилдик илк бор,
Илк бор парвоз қилган бизнинг йўлдошлар.
Кўкни обод қилдик,
Ерни ҳам гулзор.
Эҳ, ҳозирги ёшлар, ҳозирги ёшлар!»

1973

ЎЗБЕКИСТОН

Фахрия

Юртим,
Сени яна олдим қаламга
Тўйинг, шодиёнанг баҳона бўлиб
Яна келиб қўндинг тонгги мисрамга
Фалак нисор этган дурдона бўлиб.
Иқбол пешонамга битган ошёним —
Ўзбекистоним.

Толеим бор экан,
Сенга ҳамнафас,
Оташин қуёшинг билан йўгрилдим.
Юз йил аввал эмас, юз йил сўнг эмас,
Тугёнли асрда сенда тугилдим.
Гуллар сочдинг мен илк босган қадамга,
Багринг менга нурли кошона бўлиб.
Жаҳон ичра менинг тенгсиз жаҳоним —
Ўзбекистоним.

Мақсад манзилида довон ошган дам
Йўлчи ҳам бир тўхтаб олгандек нафас,
Марзагача етиб борган деҳқон ҳам
Ортга боқиб бир зум қилгандек ҳавас,
Эллик баҳор кўриб ҳаёт богида
Умр камолига қўл чўзиб инсон,
Олтин дарвозани чертган чогида
Сарҳисоб қилади умрин бегумон.

*Босиб ўтган йўли шунда одамга
Туюлади минг бир поғона бўлиб.
Минг бир довон ошган али паҳлавоним —
Ўзбекистоним.*

*Асли элик эмас, элик минг ёшинг,
Кечмишинг тарихлар нариёгида.
Тўмарисдек она Кайхисрав бошин
Қон тўла саночга солган чогида,
Спитамен камон тутиб дастида
Мароқандни сақлаб турганда узоқ,
Ёвни адаштириб ўлим даштида
Кўкрак очиб қаҳ-қаҳ урганда Широқ,
Ҳали ўзбек эмас, лекин оламга
Машҳур эдинг соқу сугд она бўлиб.
Искандарни мажруҳ этган камоним —
Ўзбекистоним.*

*Ваҳшат водийсида кечди асрлар
Алжабр устодин туққунча еринг.
Илминг юксалгунча Беруний қадар,
То Алишер қадар етгунча шеъринг,
Ҳайратга солгунча фан оламини
Фаргоний чиқарган аниқ ҳисоблар...
Тебранса не ажаб Тошкент замини,
Бу ерга кўмилган миллиард китоблар.
Фарангу ҳинду чин, ироқ, ажамга
Таралдинг Алқонун, Сайдона бўлиб.
Буюклар тан берган буюк достоним —
Ўзбекистоним.*

Минг бора тикландинг, минг бор қуладинг,
Ёвлар қамчисидан чекканда озор —
Алпомиш сингари ўглон тиладинг,
Тиладинг Гўрўгли сингари сардор.
Сен ҳам гуллар териб умид богидан
Толе орзусида туздинг алёрлар.
Аммо бўталаринг қўнгиригидан
Чўлларда тўкилиб қолди оҳ-зорлар.
Умринг эгиз бўлди андуҳ, аламга
Орзуларинг бари афсона бўлиб.
Барчиннинг кўксида қолган армоним —
Ўзбекистоним.

Замин дардича бор бир аёл дарди,
Ойнинг доғи балки унинг доғидан.
Фарёд олов бўлса олам ёнарди
Шарқлик жувонларнинг чеккан оҳидан.
Зебуннисо ўтди танҳо ва маҳзун
Бошида ўт бўлиб малика тожи.
Тун бўлиб ёйилар Кўқонда ҳар кун
Нодирабегимнинг қирқилган сочи.
Аёл!

Тўрт деворда кўмилдинг гамга,
Ҳазалларда фақат жонона бўлиб.
Барнодек, Анбардек дили сўзоним —
Ўзбекистоним.

Ҳали сокин туман чулғаб багрини
Ғафлат уйқусида ётарди олам,

Умид қаламида «Қуёш шаҳри»ни
Ҳали ёзмаганди Кампанелла ҳам.
Нажот кўзи билан магрибга боқиб,
Кўҳна Хоразмдан йўл олган карвон
Ёвмут саҳросида ойлар улоқиб
Масков тупрогига етганда омон,
Ўзбеклар тўқиган шоҳи, гиламга
Боққанда зарифлар ҳайрона бўлиб,
Дўстлик ипак йўли очган карвоним —
Ўзбекистоним.

Дарвозангни очдинг маърифат, фанга,
Сенга ошно бўлди Пушкин каби зот.
Лекин бахту иқбол кулмади санга,
Ҳали олис эди сен кутган нажот.
Эрк дея аталган табаррук шамга
Интилдинг бир умр парвона бўлиб.
Парвонадек куйиб ўртанган жоним —
Ўзбекистоним.

Дардингни куйлади анҳорларингда
Ғижирлаб айланган кўҳна чархпалак,
Санъатинг мунаққаш деворларингда,
Лекин ободлигинг бўлди Ҳапалак.
Париларинг тутқун бўлиб ҳарамга,
Улуг шоирларинг девона бўлиб,
Тақдир саҳросида зору сарсоним —
Ўзбекистоним.

Кўп элларни кездим, кўп юртлар кўрдим,
Бир-биридан гўзал, бир-биридан соз.
Лекин Шарқда машъал чарогон юртим
Оламда тенги йўқ, ўлкадур мумтоз.
Бунда дўстлик куйин айтур ҳар чечак,
Бунда бахтни қилур ҳар булбул наво.
Диллардаги азал башарий тилак —
Буюк биродарлик гулшани аро
Осиёхон деган сулув санамга
Олтин сепу атлас сўзона бўлиб
Кулиб турган, ёруг, мунис маконим —
Ўзбекистоним.

Йироқдан эшитиб сурнай овозин
Кўчага югурган бола сингари,
Мен ҳам қўлга олиб сибизга созим
Тўйингга шошарман элдан илгари.
Тилак шу — қўшигим катта байрамга
Етиб борса кичик тўёна бўлиб.
Менинг ҳам қолмасди дилда армоним,
Ўлкам, онажоним, юрагим, жоним —
Ўзбекистоним.

1974

Эй, мен билган,
 Билмаган дунё!
 Заррадан то Коинот қадар,
 Ҳам аён, ҳам тилсимот қадар
 Фикрат бовар қилмаган дунё!
 Мен ҳам сендан
 Бир қисм бўлиб,
 Ҳис, идрок, жон ва жисм бўлиб
 Яралибман, яшамоқдаман.
 Оқар экан тириклик — дарё
 Ҳаёт билан гоҳ тўлқин аро,
 Хаёл билан гоҳ қиргоқдаман.
 Куйламоқнинг шавқи ҳам — яшаш,
 Ўйламоқнинг завқи ҳам — яшаш,
 Қай бири чин ҳаёт — билмасман,
 Элга очдим қучоқларимни,
 Елга сочдим хуш чоқларимни,
 Лекин тунги қийноқларимни
 Ҳеч кимсага ҳады қилмасман.

1976

ТИРИК САЙЁРАЛАР

*Деразамдан тушган тола нур
Сомон йўли каби товланур.*

*Ҳайратки, шу тола нур аро
Минг-минг зарра кезар овора –
Ҳар бир зарра балки бир дунё,
Эҳтимол, бир ўзга сайёра...*

*Кўриб не бор ўз тақдирида,
Балки яшар минг-минг коинот,
Ҳеч ажабмас, шулар бирида
Мавжуд бўлса тараққий, ҳаёт.*

*Инсон-чи, дўст топмоқни ўйлаб
Танҳоликдан бу тор дунёда,
Юлдузларга кемалар йўллаб,
Жонзот излар чексиз фазода.*

*Бордек йироқ туркумлар аро
Ўзи каби оқил бир хилқат,
Инсон кўкка боқар доимо,
Тинтув қилар осмонни фақат.*

*Аммо билмас, қилмас тасаввур,
Ҳаёлига келтирмас башар,
Ўзга жонзот балки бўлиб нур,
Оҳанг бўлиб у билан яшар.*

Ўзга ҳаёт балки сокин тун
Қамишларнинг шовиллашидир.
Тонготарда балки лолагун
Шафақларнинг ловиллашидир.

Ҳожат эмас кўкдан изламоқ,
Кемаларни қилмоқ овора.
Одамзоднинг ўз қалбидаёқ
Яшаётир ўзга сайёра.

Фазоларнинг қай бурчагига
Фикри билан етадир инсон,
Аммо не бор ўз юрагида —
Билмай ўтиб кетадир инсон.

У яшайди тилсимлар аро,
Ҳар кашфиёт янги маррадир.
Унинг ўзи сирли бир дунё,
Дунё эса фақат заррадир.

Деразамдан тушган тола нур
Сомон йўли каби товланур.

1976

БИЗЛАР ИШЛАЯПМИЗ

— Гапинг бўлса,
мендан тўғрича сўра,
Микрофонингни қўй, мухбир укажон!
Мен учун темирга сўзлашдан кўра,
Эртадан кечгача ер чопган осон.
Бизнинг ишимизни «саховат» дединг,
«Дала полвонлари» атадинг бизни.
Бунча баландпарвоз сўзламас эдинг,
Билсайдинг кўнглимиз, одатимизни.
Бизга тўғри келмас «чавандоз» сўзи,
«Жонбозлар» деганинг эришироқ бир оз.
«Зафар маррасини қучмоқ» не, ўзи?
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Тўғри,
Биз кўплардан эрта турамыз,
Бошқалардан кўра ётамыз кечроқ.
Ёзу қиш далада «жавлон урамыз» —
Сенинг сўзинг билан айтганда —
Бироқ,

Пахтакор касбининг шох-бутоғи йўқ,
Фақат меҳнатимиз сал ўзига хос.
Қўл қадоғи бор-у, иш адоғи йўқ.
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Касбнинг ўнгайи йўқ,
ишнинг осони,

Байт бор:

*машаққатсиз бўлмайди ҳунар.
Кимнинг ширин бўлса агарда жони,
Ҳар бир касб кўзига мушкул кўринар.
Тириклик деганнинг ўзи бўлмайди,
Ризқ осмондан тушмас чекиб ётсанг нос.
Озроқ жон койитса, одам ўлмайди,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.*

*«Бободехқон» эмас,
биз оддий деҳқон,
Шунинг учун гапнинг тўғриси маъқул.
«Пахта ишқи» дединг,
бу ишқмас, ишон,
Пахта жононамас, гул ҳам эмас ул.
У пешона тери,
машаққат,
озор,
Елкадаги юк у — бизларга мерос.
Асалари учун «балли» на даркор? —
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.*

*Дала хаёлингда балки соф ҳаво,
Фақат тиниқ сувдир,
Кўм-кўк майса ўт.
Йўқ,
бунда
техника, илм бор,
кимё,
Пахтазор ҳам бугун каттакон завод.*

Биз ҳам,
 ўйлаб кўрса,
 рабочий одам,
Энгил мой,
 кўнгилда моторга ихлос.
Лекин биз хурсандмиз шунисига ҳам,
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Фан-ку, ўз йўлига,
 пахтага туйгу,
Илми гайб дегандек,
 сезги ҳам керак.
Бир кун эрта эксанг, эрта бўлар-у,
Бир кун кеч қадасанг,
 кеч қолдинг, демак.
Темирчидан эмас, деҳқондан чиққан
Бу мақол:
 темирни қизигида бос.
Кўзимиз ўрганган,
 юрак чиниққан,
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

«Чопиқ гашти» дединг,
 эх, бу не роҳат,
Билмоқ бўлсанг, сезмоқ бўлсанг, не ҳузур,
Кун бўйи демайман,
 бир-икки соат
Лолақизгалдоқнинг офтобида тур.
Бу иш
«пўлат отни магрур суриш»мас,

Рост гапни айтавер,
Уялтирмас рост.
Далада чанг ютиш «жавлон уриш»мас,
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Газетда шеърингни ўқидим у кун,
Сувчи тўғрисида битибсан «ашъор».
Тасвирлабсан:

сувчи оппоқ-ойдин тун
Сув бўйида ёрин
кутар интизор.
Бир кеча кўрсайдинг сувчи заҳматин,
Ойни ҳандалакка қилмасдинг қиёс.
Тарк этиб саҳарги уйқу лаззатин,
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

«Улкан мажбурият»,
«аҳду паймонлар» —
Дехқон сўзимас, —
биз кўкрак кермаймиз.
Ҳисоб-китоблидир бизнинг планлар,
Кўзимиз етмаса, ваъда бермаймиз.

Ҳар бир режамизда
тажриба,
ҳаёт,
Ҳар сўзимизда бор бир илмий асос.
Қилмоқда эмасмиз
«афсона бунёд»,

Теримни айтмайман,
ортиқчадир гап,
Кузда келсанг, ўзинг кўрасан, укам.
Раислар уйига бормас ҳафталаб,
Йигирма тўрт соат
секретарга кам.

Терим ҳам машаққат,
ҳам қувонч,
ташвиш,

Пахта доим бирдек
очилмас қийгос.

Бари бир,
терим ҳам ўзимизнинг иш,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Ҳар бир машаққатнинг
роҳати ҳам бор,
Ҳар кўшиш бир қувонч
ҳадя этади.

Кўпқарида отни қамчилаб бир бор
«Ҳайт» десанг, губоринг чиқиб кетади.
Турмушимиз кўриб турибсан, мана,
Кетмас давлатимиз — феълимизга мос.
Бунга боис,
такрор айтаман яна:

Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Ҳа, биз ишляпмиз,
чунки бу меҳнат
Ўзбек шуҳратига шуҳрат қўшади.

ОТА ТИЛАГИ

*Таажжуб, дейман-у ёқа тутаман,
Мурғак бола эдим кеча-ку ўзим.
Бугун қарабсизки, мен ҳам отаман,
Менинг ҳам ўғлим бор — умид юлдузим.*

*Қалбим урмакда шу муштдек юракда,
Янгидан ўсмакда кичкина жисмим.
Демакки, ҳаётим давом этмакда,
Демакки, оламда қолмакда исмим.*

*Нима бор мен учун унингдек азиз? —
Арзир бир сўзига жон фидо этсам.
Жаҳонда нимаки бўлса энг лазиз,
Фақат унинг учун муҳайё этсам.*

*Кипригига зарра қўнмаса қайгу,
Бахти комил бўлса, толеи бекам.
Кўрса мен кўрмаган шодликларни у,
Етса мен етмаган ниятларга ҳам.*

*Аммо у бир умр бўлмай ошино
Тириклик деганнинг заҳмат, дардига,
Била олармикин надир бу дунё,
Ета олармикин ҳаёт қадрига?!*

*Ўғлим, эй, умидим богида ниҳол,
Ёруғ пешонангни ўпиб силайман.
Шу азиз бошингга энг нурли хаёл,
Қалбингга энг тоза ҳислар тилайман.*

*Улғаярсан, йигит бўларсан бир кун,
Ортда қолар ёшлик, ўйин, эрмаклар.
Оламни елкада кўтармоқ учун
Дунёга келади, билсанг, эркаклар.*

*Эртанги кунингни ўйлаб шу пайтдан
Борлиҳни қувончим билан ўрайман.
Сени менга берган бу табиатдан
Сенинг юрагингга олов сўрайман.*

*Майли, мушкул бўлсин сен танлаган йўл,
Толе ҳам, майлига, келмасин осон.
Фақат одам қадрин билар одам бўл,
Бўл инсон дардини билгувчи инсон!..*

1976

ИСТАК

*Исми не ул қушниким,
на жисми бор, на жони бор,
Изла, топ, не богким ул,
на ҳадди, на поёни бор.*

*Сой неким ул, бўлгай унда
на қарору, на канор,
Сув не ул, қонмоқнинг унга
на илож, имкони бор.*

*Тог надирким, чўққисини
ҳеч киши забт этмаган,
Тирмашиб ётқувчи элнинг
на саноқ, на сони бор.*

*Аргумоқ неким, унинг бор
на жилов, на жабдуғи,
Андалиб неким, унинг
ҳар дилда бир ошёни бор.*

*Комронлик унга етмак,
етмаган армон билан
Ким, мувашишах битди Эркин,
Кўнглида армони бор.*

1976

ОНА ТИЛИМ ЎЛМАЙДИ

Нотиқ деди:

*«Тақдир шул,
Бу жаҳоний ирода.
Тиллар йўқолур буткул,
Бир тил қолур дунёда».*

*«Эй воиз, настга тушгин,
Бу гап чиқди қаердан!»
Навоий билан Пушкин
Туриб келди қабрдан.*

*Ким даргазаб,
Ким ҳайрон,
Чиқиб келдилар қатор:
Данте,*

Шиллер

ва Байрон,

Фирдавсий,

Бальзак,

Тагор.

*«Ваъзингни қўй, биродар,
Сен айтганинг бўлмайди».
Барча деди баробар:
«Она тилим ўлмайди».*

— Хей, бу қандай ақида! —
Қўлида табаррук жом,
Гўзал форсий ҳақида
Рубоий айтди Хайём.

Эҳтиросли, оташдил
Беранже сўрди нолон:
— Наҳотки, фаранги тил
Йўқолгуси бир замон!

Неруда, Лорка турди
Сервантеснинг ёнига:
— Ким қасд этиб тиг урди
Она тилим жонига!

Фузулий ёнди:
— Озар
Тили гулдек сўлмайди.
Барча деди баробар:
«Она тилим ўлмайди».

Камалакдек ранго-ранг
Бўлсин деб санъат, тиллар,
Асрларча қилдик жанг,
Армон қилдик минг йиллар.

Беқадр бўлса, наҳот,
Тиллардаги тароват!
Йўқолди бу кун, ҳайҳот,
Қабрларда ҳаловат!

«Фауст» ёнди гуриллаб,
«Хамса» ўтга туташиди.
Бир садо жаҳон бўйлаб
Таралди, тоғлар ошди.

Бу садо янграр ҳамон,
Сира адо бўлмайди.
Олам айтар:
Ҳеч қачон
Она тилим ўлмайди!

1976

ТИЛАК

*Сахийликни одат қилган бўлса ким,
Элга сочган бўлса борини доим,
Ҳиммати бор бўла туриб, илоҳим,
Қўлидан давлати кетмасин унинг.*

*Ким умрида сира билмаган тиним,
Меҳнатсиз бир лаҳза туролмаган жим,
Файрати бор бўла туриб, илоҳим,
Белидан қуввати кетмасин унинг.*

*Бир ишга қасд қилиб шоир ё олим,
Хаёл суриб — кейин не бўлур ҳолим —
Қудрати бор бўла туриб, илоҳим,
Дилидан журъати кетмасин унинг.*

1976

БОНГ УРИНГ

Бонг уринг,
 хаммани
 уйготинг,
Бонг уринг,
 шаҳару
 қишлоқда.
Ҳаяжон
 кўтаринг,
 тўп отинг,
Ўт кетди,
 ҳаммаёқ
 ёнмоқда,
Овозлар борича
 бақиринг,
Одамлар!
Ё ҳаёт,
 ё мамот!
Сим қоқинг!
Ноль бирни чақиринг:
Ёнгин, денг,
 керак, денг,
 тез нажот!
Дод солинг,
 не кечар ҳолимиз,
Аламдан
 жонимиз
 қийноқда.

Оламда
топишмас
молимиз —
Вақтимиз
ёнмоқда,
ёнмоқда.
Ўрмонлар
ёнса-ку
чопамиз,
Тинмаймиз,
ўртанса
хирмонлар.
Чорани
қаердан
топамиз
Умрга
ўт кетса,
инсонлар!
У ёнар,
биз мажлис
қиламиз,
Тамаки тутуни
диммоқда.
Шу тутун
ичида,
биламиз,
Бахтимиз
ёнмоқда,
ёнмоқда.

Бир ёнда
 биз топиб
 улгурмай
Минг-минглаб
 саволга
 жавоблар.
Ҳатто биз
 варақлаб ҳам кўрмай,
Жавонда
 ёнмоқда
 китоблар.
Кечаги
 айшдан бош
 зириллаб,
Ўринда
 ётибмиз,
 бир ёқда

Столнинг
 устида,
 гуриллаб,
Ижоду
 кашфиёт
 ёнмоқда.

Райгазда
 эшикка
 битилган:
«Бир учқун —
 даҳшатнинг
 сабаби!»

Шу ерда
портлашга
етилган,
Ёнмоқда
инсоннинг
асаби.
Кечалар,
кўчалар
чарогон,
Ёзувлар
электрон
чироқда.
Ўт билан
ўйнашманг,
ўт ёмон,
Аслида
бу дунё
ёнмоқда.
Биз эса
қилурмиз
томоша,
Фов қўймай
ёнгиннинг
йўлига.
Ким бериб
қўйибди
бепарво
Гугуртни
болалар
қўлига.

Бонг уринг,
 хаммани
 чақиринг,
Бонг уринг,
 шаҳару
 қишлоқда.
Овозлар
 борича
 бақиринг,
Ўт кетди,
 ҳаммаёқ ёнмоқда.
Одамлар,
 уйқудан
 уйгонинг,
Шошиллинг,
 қидиринг
 тез нажот.
Жон куйсин,
 қалб ёнсин,
 сиз ёнинг,
То ёниб
 кетмасин
 бу ҳаёт.

1977

ЁЛҒИЗЛИК ИСТАГИ

*«Мени ёлғиз қўйинг, дўстларим,
Чарчаганман,*

ором олайин.

*Бугун менга керакмас ҳеч ким,
Ўзим билан ёлғиз қолайин.*

Истамайман,

безовта қилманг,

*Менсиз ўтсин бугунча гурунг.
Бир кунгина қошимга келманг,
Бир кунгина чақирмай туринг.*

*Толиққанман теккундек жонга
Улфат, тўю томошалардан.
Чарчаганман, мени меҳмонга
Чақиргувчи ошинолардан.*

*Керак эмас менга бу фараҳ,
Бу кун менга керакмас шароб.
Дўстлар аро кўтариб қадаҳ,
Шеър ўқиш ҳам мен учун азоб.*

Қўйинг,

бугун қолай гаштакдан,

*Бўлолмасман сиз билан бирга.
Бари бир мен яйраб юракдан,
Кулолмасман сиз билан бирга.*

*Бугун менга сукунат керак,
Сукунатки, йўқлик қадар тинч.
Фақат жимлик тилайди юрак,
Сиздан бугун биргина ўтинч:*

*Ёлғиз қўйинг мени, дўстларим,
Чарчаганман,*

ором олайин.

*Бугун менга керакмас ҳеч ким,
Ўзим билан ёлғиз қолайин».*

Эй дўстларим,

бир замон келиб,

*Шундай сўзлар учса лабимдан,
Сиз ишонманг соддалик қилиб,
Чиққан бўлмас бу сўз қалбимдан.*

*Юр, денг мени ўшандай дамда,
Қулоқ солманг, сўзларим ёлгон.
Ёлворсам-да,*

фарёд қилсам-да,

Ёлғиз қўйманг мени ҳеч қачон.

*Токи ҳеч вақт эшикка танҳо
Термулмасин маъюс кўзларим.
Майли,*

мени ўлдилинг,

аммо

Ёлғиз қўйманг сира,

дўстларим.

1977

«ОҚСОҚОЛ»

Уни ҳамма бирдек
Дерди «оқсоқол»,
Гарчи соч-соқоли оқ эмас эди,
Илму донишда ҳам тоқ эмас эди,
Бироқ ҳамма бирдек
дерди «оқсоқол».

Чогроқ бўйли эди
«Оқсоқол» ўзи,
Қаддида салобат бор эди лекин.
Ёниб турар эди кўкимтир кўзи,
Сокин гапирарди,
Юрарди секин.

Уни ҳурмат қилар эди одамлар,
(Агар ҳурмат бўлса қўрқувнинг оти),
Ундан нажот тилар эди одамлар,
Элга керак эди унинг «нажоти».

Чунки «оқсоқол»да ноёб фазилат —
Қаҳр,
бешафқатлик,
зугум бор эди.

У пайт зарур эди
балки бу хислат,
Эл қаттиққўлликка балки зор эди.
Урушининг охирги йилин эслайман,

Тепаликда туриб
 настдагиларга
Ғазаб, нафрат билан
 ташларди назар.
У хипчини билан
Қилса ишора,
Навбат билан ҳар ким олади ҳақин.
Сафдан чиқса борми бирор бечора,
Беизн дўконга келсами яқин,
Оч қолиши тайин эди ўша кун,
«Оқсоқол» аёвсиз эди шу қадар.
Мен ҳайрон бўлардим,
Ажаб, не учун
Шу мушук кўзликка тобе одамлар?
Ахир уларники
 дўкондаги нон,
Тартиб билан бориб олсалар нетар?

«Оқсоқол»га эмас,
Босабру имон
Қалбларига қулоқ солсалар нетар?

У замон очлигу муҳтожлик дарди
Қилиб қўйган эди қоматларни дол.
Балки шунинг учун
 улар чидарди,
Балки зарур эди у пайт «оқсоқол».

Мана йиллар ўтди,
«Оқсоқол» бугун

*Аввалги иззату мавқеда эмас.
Қариб соч-соқоли оқарган бутун,
Лекин бугун ҳеч ким «оқсоқол» демас.*

*У баъзан кечқурун,
Баъзан эрталаб
Нон дўкон ёнида ўлтирар узоқ.
Ўтган-кетганларнинг ортидан қараб,
Кўкимтир кўзлари мўлтирар узоқ.
Бу нигоҳ маъноси
Элга ноаён,
Балки шукронадир,
поқдир тилаги.*

Балки...

*Хотирига келар у замон,
Ўша тол хивични қўмсар юраги.*

*Кўзига кўринар
Балки шу тобда
Навбат кутиб турган ожиз бандалар...*

*У мудраб ўлтирар,
Янграр атрофда
Шодон қўшиқлару
қувноқ хандалар.*

1977

АРМОН

*Кеча керак бўлдинг,
Болалик чоғим!
Сенга қўл узатдим,
Йўқ,
Етолмадим.
Ошкора гирромлик қилди
Ўртоғим, —
Мен: бор, ўйнамайман,
Деб кетолмадим...*

1977